

DOI: 10.18524/2312–6809.2019.29.180599

УДК 821.161.2–312.4[Мак]:111.852+17

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ МАЛОЇ ПРОЗИ ОЛЬГИ МАК

Валентина Кузь, учителька української мови і літератури

Кам'янського НВК «Загальноосвітня школа І–ІІ ступенів — дитячий садок» Городоцького району Хмельницької області

orcid.org/0000–0002–3497–5733

vladtarasana@gmail.com

У статті досліджено жанрово-стильові параметри творення малої прози української діаспорної письменниці Ольги Мак. Зосереджено увагу на ідейній специфіці, проблематиці, стильових особливостях та аспектах художнього тексту. З'ясовано, що модель оповідання «Кипарисовий хрестик» побудовано на поєднанні ірраціональної, раціональної, міфологічної концепцій зображення людини і світу, а також на поєднанні культурологічного та екзистенційного вимірів. Жанрово-стильові ознаки розкривають специфіку сюжету на рівні часопросторової матриці, подієвості та образності. Доведено, що авторська «Казка про Киянку Красуню Подолянку» за жанрово-стильовими параметрами відповідає усім критеріям, які співвідносяться з таким жанром: елементи реалії поєднані з вигадкою, фантазією; вони підсилюють адекватне сприйняття читачем текстового наповнення як форми дидактично-словесної гри.

Ключові слова: жанр, стиль, оповідання, казка, компліментарна концепція, наратор, персонаж.

Жіноча діаспорна проза представлена іменами Г. Журби, С. Парфанович, О. Мак, Л. Палій, В. Вовк, Є. Андієвської, О. Копач, Г. Лашенко, Л. Коваленко, Д. Гуменної та ін. Всі вони творили не лише велику, середню, а й малу прозу. Аналіз свідчить, що жанру малої прози літературні критики приділяли менше уваги, небагато є і рецензій, колективних праць чи літературознавчих досліджень, спрямованих на розгляд питань жанрово-стильової специфіки оповідань, новел, новелет тощо. Жінка-літератор перш за все є берегинею родинного затишку, заклопотаною господинею; для неї дозвілля — розкіш. Вона лише у вільний час сідає за письмовий стіл, або ж коли діти вляжуться спати. Посилаючись на члена ради Світового союзу українок З. Мірну, С. Наріжний наголошує, що, крім письменницької діяльності, жінки «перейняли на себе усі негоди й турботи ведення господарства при тих мізерних засобах, які виробляли чоловіки на еміграції» [12, с. 290]. Підтвердженням цьому є лист (11.10.1993) О. Мак до В. Маць-

ка, в якому вона зазначає, що «...з чоловіком й однорічним сином опинилася в Бразилії. Після нової екзотичної біди під тропіками, яка тривала 23 роки на рижі (у вас кажуть рис) і чорній фасолі та інших незаних вам південно-американських делікатесах, приїхала (1970 р. — К. В.) на білий канадський хліб з грубо намащеним маслом» [9, с. 266]. Незважаючи на побутові негаразди, саме у Бразилії О. Мак написала найбільшу кількість прозових творів, серед яких чимало оповідань, казок, нарисів. Особливості жанротворення її малої прози, в тому числі зображально-виражальні засоби, метафоричність, а також стильова своєрідність досі ще не стали предметом комплексно-системного вивчення.

Останнім часом творчість О. Мак досліджували В. Василенко, А. Рега, В. Мацько, Є. Сохацька, С. Кузьменко, В. Просалова, які переважно простудіювали аспекти жанротворення, зокрема, форм романів та повістей письменниці. При цьому відповідно малі прозові жанри залишилися малодосліджені. Без цього доробку творчий портрет буде неповним, без нього важко уявити загальноукраїнський культурний простір, адже, як зазначає Мирослава Гец (дочка прозаїка), «Ольга Мак — це її «Чудасій» у жіночому виданні. Понад усі людські й громадянські чесноти, у її творах стояла Вільна Людина і Рідна Земля» [1, с. 8].

До 100-річчя з дня народження письменниці газета «Гомін України», що виходить у Торонто (Канада), надрукувала оповідання О. Мак «Кипарисовий хрестик». Тема твору — життя вимушених українських емігрантів навесні 1945 року в Німеччині, під кінець завершення німецько-російської війни, ідея — віра у незнищенність української душі.

Твір написано із застосуванням компліментарної концепції: поєднання раціональної, ірраціональної та міфологічної парадигм. Дія розгортається у безіменному місті, на яке червонозоряні літаки скидають бомби. Виють сирени, люди біжать до сховищ: «Спокою не було ні вдень, ні вночі» [8, с. 9]. Повернувшись зі сховища, безіменний оповідач веде бесіду із літньою сусідкою панною Оленою. Автор робить акцент на невідомому, потаємному, міфічному для того, аби реципієнт самостійно дешифрував приховане відповідно до сформованого світогляду. Відсутність імені персонажа і назви міста є за Д. Купером прийомом анонімності, який спрямований на узагальнення: адже «анонімність — втрата своєї індивідуальності, а отже, за-

нурення в божество» [5, с. 35]. Пані Олена у кризовий період навертає розмову про понадземну Надлюдину: «Бог милостивий: і посварить, і покарає, а таки й помилує, бо ж не всі ж і винуваті» [8, с. 9]. Після розмови на релігійну тему пані Олена сказала, що має два кипарисових хрестики, які їй перейшли у спадщину. Один із них подарувала співрозмовниці, бо він наче має чудодійну силу, оскільки «робили його схимники, благаючи в Бога про допомогу в біді для тої людини, котра буде їх носити» [8, с. 9]. Автор оповідання таким чином мотивує увагу читача на предметі, який означений у заголовку твору. Водночас мотив кипарисового хрестика трактується амбівалентно. Так емігрант Павло скептично поставився до чудодійності сакрального предмета.

Переконуємось, художньо втілені моделі антропоцентричної світобудови авторка об'єднала за кількома концептуальними парадигмами, серед них — міфологічна. Остання втілена у чудодійній силі, а щоб переконливіше такий міф сприймався реципієнтом, то прозаїк увела в структуру подієво-розповідну композицію. Слушною є думка М. Павловича, який заявляє, що при сприянні уяви міф підноситься до рангу *sacrum* [19, с. 41]. Ще більшою диференційованістю, анти амбівалентністю характеризуються окремі події. Про одну і ту ж подію розповідають автор, персонаж, наратор, підсилюючи художній світ ліричної оповіді новим типом — психологізмом, за яким, на думку І. Денисюка, «...пильно досліджується найдрібніший, але найхарактерніший відтинок людського життя, причому життя людської душі передусім» [2, с. 154].

Оповідна структура відтворює несподівані події, неординарні повороти, надзвичайну динаміку перепетій довкола «кипарисового хрестика». Під час чергового авіанальоту люди бігли до бомбосховища. Безіменний оповідач також поспішала, а посеред дороги згадала, що на ній немає хрестика, він залишився висіти в хатині на цвяшкові. Вирішила повернутися, їй назустріч біг Павло, просив не вертатися. Не послухала, в неї є мотив: «зі мною діється щось дивне», бо ж Павло дивився на неї, як на божевільну. Оце «дивне» вказує на міфологічний світ, на віру людини в чудодійну потойбічну силу, екзистенційний код. Убігши в хату, схопила хрестика і молилася, втративши свідомість від страху. Остаточо опритомніла від голосу Олени: «То пані? Живі? Не поранені? А Павла вбило, знаєте?» І раптом позаду чути інший голос: «Павла не вбило, лиш поранило і оглушило» [8, с. 9]. У такий спосіб авторка порушує антропологічну проблему: людина у кризовій ситуа-

ції об'єктивує себе, водночас «стає для себе проблемою і намагається зрозуміти себе із себе самої, через власну індивідуальність, із власної повноти і цілісності» [11, с. 45].

Екзистенційні мотиви виражені у монастроєм, персонаж занурюється в неповторну індивідуальну сутність і прагне бути одержимим. Але така одержимість, за версією прозаїка, досягається завдяки вірі: христологічна проблематика є актуальною для істинно віруючої людини, а для скептика — обернулася трагедією. І тут літературно-антропологічна проекція трансцендентності заґрунтована, за В. Мусій, на ситуативному розумінні, подієвості, переживанні людиною (автором, оповідачем, розповідачем, персонажами) [10, с. 51]. Акцентція авторки на всеперемагаючій силі хрестика, звернення до міфопоетичної константи як сталої величини сили духу божественного є тим образом, що належить у християнському світі до сталої системи міфологем. Дослідниця І. Фрис резюмує: «З огляду на поширення фольклорно-міфологічних та біблійних структур у художній літературі XX–XXI ст., особливо актуальними у сучасному літературознавстві стали теми міфологізму та міфотворчості» [13, с. 377].

Сакральні концепти, міфологічні стратегії «переносять» людину у несвідоме, відштовхуючи від раціонального мислення. Міф людині «привідкриває» таємницю, віру в існування потойбічного світу. Саме тому М. Еліаде співвідносить міф з онтологічною (буттєвою) оповіддю, яка «описує якусь сакральну історію, а саме праісторію, що сталася на початку часу, *ab initio*» [14, с. 109–110], а тому є абсолютною реальністю. Виходить дилема: щоб досягнути трансцендентне, людині необхідно відмовитись від раціонального пізнання. В унісон М. Еліаде, польський дослідник Б. Маліновський атрибує справжнє існування віри в міфічну силу, бо, за його версією, міф «є прецедентом, який підтримує суспільний та моральний порядок, а також релігійні та магічні вірування» [16, с. 144]. Авторка устами літературного персонажа переконує читача в тому, що саме хрестик мав чудодійну силу і врятував людину од смерті: «Що було б зі мною, — вперто думалося мені, — коли б я не послухалася дивного внутрішнього голосу і не повернулася б? Чи скалічило б і мене, чи зовсім позбавило б життя?» [8, с. 9]. Важко сказати, чи *spera incognita* (довіра невідомому) врятувала жінку, яка повірила в силу хрестика, чи це всього-навсього іронія долі, але героїня твору вирішила допомогти Павлові. Відвідавши його в лікарні, жінка передарувала сакральний предмет хворому.

І знову події розгортаються стрімко: під час чергового бомбардування лікарню знищено. Однак Павло залишився живим, бо перед цим його перевезли в інший, віддалений, госпіталь. Така нарративна структура підсилює комплекс міфологічних уявлень про силу Божу, бо, за В. Маліновським, «важко осягнути міф, сприймаючи його як оповідь, без віри в нього — таким чином він перетворюється на фантастичну подію... Міф — це не інтелектуальне пояснення чи художній вимисел, а прагматичний документ первісної віри і духовної мудрості» [17, с. 476].

Сферою архетипу письменниці обрала сакральний предмет, хоча будь-якій людині притаманна таємнича душа: Я-его дошукується істини пізнання себе у відношенні до Іншого (середовища). Відповідно до визначення «Літературознавчого словника довідника», термін «архетип актуалізується і виявляється в різних сферах духовного життя і поведінки людини через символи, образи уяви, які мають прихований сенс і потребують відповідного тлумачення» [6, с. 64]. Ольга Мак змальовує своїх персонажів у нелегкій ситуації під час воєнних дій, коли на людину постійно чатує небезпека, тому герої оповідання перебувають у сфері психологічної напруги. К. Юнг, торкаючись питання щодо ролі архетипів в теорії психоаналізу, висловує думку про те, що вони зринають саме у кризових ситуаціях, «зустрічі» людини в тісному колокозмі «народження — смерть». Тоді архетипи «репрезентують психологічно необхідні реакції на певні типові ситуації; оминаючи свідомість, вони ведуть до поведінки, яка відповідає психологічній необхідності» [15, с. 20].

Хрест (криж) має сакральне значення і за церковними канонами символізує Розп'яття Ісуса Христа, хрест — оберіг від злих духів. Але хрест не лише є сакральним предметом, архетипне слово-символ бере свій початок з античних дохристиянських історичних періодів: язичники вважали хрест уособленням вогню, астральних світил — сонця, зорі, місяця. Ольга Мак в епілозі надала символу хреста саме сакрального значення з напівміфологічним підтекстом, адже він не вберіг чоловіка від небезпеки. Після війни «Павло попав у більшовицькі руки» [8, с. 9]. Підсумовуючи художню раціонально-іраціонально-міфологічну концепцію оповідання О. Мак, можемо констатувати, що антропологічні проблеми освітлено в аспекті часової проєкції: віри і надії сьогодні на краще завтра. Одвічні питання буття людини у світі абсурду — пошук людини на відповідь про сенс життя. Не маючи змо-

ги знайти відповідь в реальному житті, людина намагається її віднайти за допомогою міфічного, метафізичного пояснення, про що цілком слушно Ю. Ніжник зауважує: «Зацікавлення міфами є, з одного боку, виявом кризи знань про людину, з іншого — надією подолати цю кризу за допомогою метафізичного, нереального» [18, с. 164].

Майстром творення малої прозової форми зарекомендувала себе письменниця у жанрі казки, оповідання, нарису. Особливо хвилювала письменницю антигуманна політика більшовиків в Україні. В її творах постають «жахливі картини «справжньої колективізації», «потворне обличчя голодомору, що сунув Україною, лишаючи за собою пограбовані хати та понівечені долі» — «Проциха», «Столиця голодного жаху», «У великодню ніч», «Українське село під більшовиками» та ін. [3, с. 6]. Біограф О. Мак письменниця Г. Кирпа виявила, що її твори, це «ціла мозаїка болю, невимовного терпіння, страждань, неймовірних трагедій, які спустошували людські душі до невпізнання» [3, с. 7]. Промовистими щодо антиімперської тематики є розлогі нариси «Українське село під більшовиками» («Куритиба». 1948, 31 березня; 14 квітня; 25 вересня; 30 жовтня). Для більш чіткішого сприйняття політики більшовиків в Україні, О. Мак вдалася до паратексту; вона подає передмову, кожен мінітекст у неї має назву підрозділу: «Доба революції», «Доба військового комунізму», «Доба «НЕПу», «НЕП», «Колективізація», «Підготовка колективізації», «Хлібозаготівля», «Вовкулачка», «Останній удар», «Колгоспи в теорії», «Колгоспи в практиці», «Винагорода колгоспної праці», «Збір урожаю», «Колгоспне соцзмагання». Соціалістичне змагання доброго нічого не віщувало, бо, за свідченням автора, «відносини в колгоспах робилися жахливими: заздрість, ненависть, сварки і доносництво виповнювали весь зміст селянського життя. А постійні злидні і здириства з боку влади ще більше розпалювали цю взаємопорожнечу» («Куритиба». 1948. 30 вересня. С. 2). Метатехнічні зв'язки історичної нарації О. Мак вказують на паралелі буття окремої нації з життям відомих особистостей, часопростору — із реальними подіями і фактами в минулому, але з проекцією у майбутнє. Означена проекція з-під пера письменниці звучить як застереження людству.

Ольгу Мак справедливо можна назвати казкарем. Її перу належать авторські казки на історичну тематику «Як Олег здобув Царгород», «Казка про Киянку Красуню Подолянку», «Як Іван Великан чортів перехитрив», «Призабуті казки». Жанрово-стильові особливості ав-

торської казки відповідають усім параметрам, що співвіднесені до такого жанру, зокрема елементи реалій поєднані з вигадкою, фантазією, підсилюють справжнє сприйняття текстового наповнення дидактично-словесної гри. Починається казка віддаленим прислівниковим часопросторовим виміром: «Давно, давно, ще за тих часів, коли татари на українські землі наїзди робили, була в київського князя донька Киянка Красуня Подолянка, про яку слава по цілому князівству котилася і навіть у сусідні держави доходила. Казали про неї, що була вона гарна, як ясна зоря в небі, розумом і відвагою могла з кожним мужем помірятися, а лагідністю й добротою то хіба святим поступалася» [7, с. 10]. Основна ідея — морально-етична, виражена у позиції: добро спрямоване на подавлення зла. Однак поряд йде ще одна сюжетна лінія — це проблемно-сміслова інтерпретація національної ідентичності, що є екзистенційною сутністю досвіду попередніх поколінь українців. Хан забажав для старшого сина вибрати дружину, яка була б найвродливішою із красунь. Посли сказали, що є така у Києві. Хан зібрав військо і рушив на столицю. Оточивши місто, він промовив: «Прийшли ми не з війною, а з доброю новиною. Не будемо міста здобувати, ані людей бити-грабувати. Хочемо лише вашу князівну Киянку Красуню Подолянку за нашого хороброго ханенка — сина самого татарського хана висватати. Буде вона в сріблі-золоті походжати і найбільші почесті серед нас, правовірних татар, мати» [7, с. 11]. Звісно, кияни розсердилися, хотіли битися, але кмітлива Красуня Подолянка заспокоїла їх. Аби вберегти життя людей від татарської навали, вирішила йти із ворожим військом. Хан вдоволено промовляє: «Бачу, що ти й справді розумна та відважна. А щодо вроди, то, мабуть, у Криму такої красуні зроду не було. Якраз такої дружини хотів я для свого сина улюбленого. А за місто і за людей своїх не бійсь — я слова дотримаю!» [7, с. 12]. У казці антитетичним виступає не лише свій — чужий простір, а й ментальність українського народу в образі Киянки. Хронотоп у казці підпорядковується традиціям моралі і визначає архітектоніку малої прози, а також систему образів, бо, як слушно резюмує Н. Копистянська, «чужий простір є сюжетним і жанровим ядром» [4, с. 91]. У чужому просторі Красуня Подолянка тримається гідно, упевнено з вірою у свою духовну перемогу над ворогом. Національна ідентичність задекларована в авторському відступі: центральний персонаж «пісень рідних співає та ревню Богу молиться».

Кожна казка має щасливий кінець, тож і в цьому творі О. Мак Красуня Подолянка перемагає ворога силою інтелекту. Які лише дарунки не передавав князь Київської Русі, аби хан відпустив його дочку, та той стояв на своєму. Тоді українка поставила умову ханові, вона принесе такий дарунок, що той його відгадає, а як не відгадає, то щоб відпустив додому. Цілий тиждень не виходила дівчина з кімнати, а коли вийшла, то поставила кошик із писанками. Молодий хан сказав, що це яйця. На що Красуня Подолянка відповіла, що власне яйця є білими, а це є все-таки витвором мистецтва. Оскільки не міг назвати хан, що це за вид мистецтва, то і змушений був відпустити бранку, але не просто так, а ще й пристати на умову дочки князя: «А моє прохання таке, щоб ти всіх моїх земляків, які у вас тут у татарській неволі прибувають, звільнив і додому відпустив. Бо у нас незабаром рокове свято — Великдень, а в цей день усі мусять бути щасливими» [7, с. 15].

Авторка засобами гіперболізації, сукупності метафор (метафорики) досягає пуанту-розв'язки, яка підсилює матрицю національної та культурної ідентифікації українського народу. А «Красуня Подолянка вернулася в рідний Київ і привела зі собою видимо-невидимо людей, що довгі роки в татарській неволі поневірялися! Кажуть, що тоді сонце цілий тиждень на небі стояло і не заходило. А дзвони так дзвонили, так дзвонили, що на цілий світ було чути» [7, с. 15]. В літературній (авторській) казці сюжетотворення переважає над фантастичною фабулою казкарської оповіді. У казці поєднано матеріальне і духовне, реальне і фантастичне, чарівне і прагматичне. Жанр казки уможливив прозаїку змалювати центральну історичну тему давньої України, оприявнити творчі можливості, спонукавши читача до діалогу крізь спектр роздумів, співпереживання за головного героя Красуню Подолянку, яка вийшла із ситуації переможцем: своєю кмітливістю, талантом, працею і розумом принесла славу Київській Русі.

Отже, в малій прозі майстерно змодельовані побутові деталі, часо-простір, пейзажні замальовки, сповнені певним смислом. Вони усебічно розкривають національне життя українців у чужому просторі. В жанровій матриці малої прози письменника зображає світ людини, який залежить від обставин, умов, що в них перебуває особистість. Герой О. Мак пізнає світ поза межами власного Я, в соціумі, в діалозі з Іншим. Однак такий пошук призводить літературного героя до певної психологічної напруги, неспокою, конфліктів у протистоянні добра і зла, життя і смерті. Стильові особливості казки увиразнюють

ознаку невідповідності з реальністю (нереальне постає у гіперболізації мовленнєвої структури, нагнітанні негативних ознак, у власне заміні позитивних ознак на негативні, так званому дисфемізмі, що позначає перебільшення негативних ознак). Дисфемізм, троп протилежний евфемізмові, сприяє прозаїку у більш точному розкритті критичного, навіть зневажливого ставлення до антисуспільного явища, події, факту, допомагає влучно змоделювати образ окремого персонажа («стільки праці людської іродів бусурмен знищив») — бузувір, бусурмен (англ.: *faithless, infidel*) — це зневажлива назва турків і татар. Емпіричний часопростір позначений дією персонажів. У форматі подієвості час фігурує як реальна парадигма нарації. Художній світ малої прози О. Мак сповнений мисленневою спроможністю (інтенціональністю), вишуканістю несподіваних фабульних колізій, фантазій, міфічних та сакральних мотивів. У такий спосіб прозаїк пропонує контрконцептуальне прочитання явищ, подій світового масштабу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гец М. Ольга Мак: хто ж вона була? *Гомін України*. 2013. 27 серпня. С. 8.
2. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX — поч. XX ст. Львів : Академічний експрес, 1999. 280 с.
3. Кирпа Г. Вона жила Україною. *Наше життя*. 2004. Ч. 3. С. 5–7.
4. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства. Львів: Паіс, 2005. 368 с.
5. Купер Дж. Энциклопедия символов. Москва: Ассоциация духовного единения «Золотой век», 1995. 409 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
7. Мак О. Казка про Киянку Красуню Подолянку. *Веселка*. 1969. Ч. 4. С. 10–15.
8. Мак О. Кипарисовий хрестик. *Гомін України*. 2013. 27 серпня. С. 9.
9. Мацько В. П. Епістолярний материк. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2018. 446 с.
10. Мусий В. Б. Теория литературы : учеб. пособ. Тирасполь : ПГУ им. Шевченко, 2012. 136 с.
11. Мясникова Л. Антропология (философская). *Современный философский словарь* / под общ. ред. В. Кемерова. 2-е изд. Лондон; Франкфурт-на-Майне; Париж; Люксембург; Москва; Минск: ПАНПРИНТ, 1998. С. 60–61.
12. Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Прага, 1942. Ч. 1. 372 с.

13. Фрис І. Міфологічні концепції ХХ ст. : огляд проблеми. *Київські полоністичні студії*. Київ : Університет «Україна», 2012. Т. XIX. С. 377–382.
14. Eliade M. Sacrum, mit, historia / [tłum. A. Tatarkiewicz]. Warszawa : PIW, 1993. 301 s
15. Jung C. G. Archetypy i symbole / [przetł. J. Prokopiuk]. Warszawa : Czytelnik, 1981. 529 s.
16. Malinowski B. Mit, magia, religia / [tłum. B. Leś]. Warszawa : PWN, 1990. 541 s.
17. Malinowski B. Szkice z teorii kultury [tłum. H. Buczyńska]. Warszawa : Książka i Wiedza, 1958. 552 s.
18. Niżnik J. Mit jako kategoria metodologiczna. *Kultura i społeczeństwo*. 1978. Tom XXII, № 3. S. 163–166.
19. Pavlović M. Mit i poezja / [przetł. Joanna Salamon, Danuta Cirlić-Straszyńska]. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1979. 137 s.

ЖАНРОВО-СТИЛЕВЫЕ ОСОБЕННОСТИ МАЛОЙ ПРОЗЫ ОЛЬГИ МАК

Валентина Кузь, учительница украинского языка и литературы

*Каменский НВК «Общеобразовательная школа I–II ступеней — детский сад»
Городокского района Хмельницкой области*

В статье исследованы жанрово-стилевые параметры создания малой прозы украинской диаспорной писательницы Ольги Мак. Внимание сосредоточено на контексте идейной специфики, проблематики, стиливых особенностей и аспекте художественного текста. Выяснено, что модель рассказа «Кипарисовый крестик» построена на сочетании иррациональной, рациональной, мифологической концепции изображения человека и мира, а также на сочетании культурологического и экзистенциального измерений. Жанрово-стилевые признаки раскрывают специфику сюжета на уровне хронотопа, пространственной матрицы, событий и образности. Доказано, что авторская «Сказка о Киянке Красавице Подолянке» в жанрово-стилевых параметрах соответствует всем критериям, соотносимых с таким жанром: элементы реалий объединены с вымыслом, фантазией, они усиливают настоящее восприятие читателем текстового наполнения дидактически-словесной игры.

Ключевые слова: жанр, стиль, рассказ, сказка, комплиментарная концепция, наратор, персонаж.

GENRE-STYLE FEATURES OF OLHA MAK'S SMALL PROSE

Valentina Kuz, Teacher of Ukrainian language and literature

*of the Kamyanka EC «The comprehensive school of I–II grades — kindergarten»
of the Horodok district Khmelnytskyi region*

Genre-style parameters of creation of small prose of Ukrainian diaspora writer Olha Mak have investigated in the article. The attention is focused on the context of ideological specifics, problems, stylistic features and the aspect of artistic text. It is found out that the model of the story «Cypress Cross» is based on a combination of irrational, rational, mythological concepts of the image of man and the world, as well as a combination of cultural and existential dimensions. Genre-style features reveal the specifics of the plot at the level of the chronotope, time-space matrix, events and imagery. It is proved that the author's The Tale of Kyivan Beauty Podolianka (Kazka pro Kyianku Krasuniu Podolianku), according to the genre-stylistic parameters, meets all the criteria that are correlated with this genre: the elements of the realities are combined with fabrication, fantasy, they reinforce the true perception of the text content of the didactic-verbal game by the reader.

In the structural organization of the fairy tale there is a combination of author's invention with real historical time. The reflection of the semantic loads of symbol are observed in the titles and paragraphs.

The conclusions emphasize the inextricable connection between the elements of the partex with the main text. There is a multifunctionality of the «title-paratekst-text» link, as they appear simultaneously as a commentary on the main text in the frame of metaphors, stylistic figures. The meta-technical connections of the historical narration of O. Mak indicate the parallel existence of a separate nation with the life of well-known personalities, time space with real events and facts in the past, but with a projection into the future. This projection from the writer's pen sounds like a warning to mankind.

When choosing names of the headings for subdivisions, the writer hints at the parallels in the history of nations, famous personalities, facts, events. Epithetic metaphors, presented in partexts, interpret the main text, reveal the attitude of the author, who conducts a dialogue with the reader and encourages him to comprehend the ontological foundations of the environment, as well as to extend the semantic boundaries of the subtitle titles. The analysis of text elements testifies to the meta-technical connections of the historical narration of O. Mak.

Key words: genre, style, story, fairy tale, compliment concept, narrator, character.

REFERENCES

1. Gecz, M. (2013), Ol'ga Mak: xto zh vona bula? [Olga Mac: Who was she?], *Gomin Ukrayiny*'. 27 serpnya. S. 8.
2. Deny'syuk, I. (1999), *Rozvy'tok ukrayins'koyi maloyi prozy' XIX — poch. XX st.* [The development of Ukrainian small prose of XIX — beginning XX centuries], *Akademichny'j ekspres*, L'viv [in Ukrainian].
3. Ky'rpa, G. (2004), *Vona zhy'la Ukrayinoyu* [She lived of Ukraine]. *Nashe zhy'tya*.. Ch. 3. S. 5–7.

4. Kopy'styans'ka, N. (2005), *Zhanr, zhanrova sy'stema u prostori literaturoznavstva* [Genre, genre system in the literary space], Pais, L'viv [in Ukrainian].
5. Kuper, Dzh. (1995), *Энциклопеды'ya sy'mvolov* [The encyclopedia of symbols], Assocy'acy'ya duhovnogo edy'neny'ya «Zolotoj vek», Moscow [in Russian].
6. *Literaturoznavchy'j slovny'k-dovidny'k* [Literary dictionary], (2006) / Za red R. T. Grom'yaka, Yu. I. Kovaliva, V. I. Teremka, VCz «Akademiya», Ky'yiv [in Ukrainian].
7. Mak, O. (1969), *Kazka pro Ky'yanku Krasunyu Podolyanku* [Fairy tale about Kiyanka Beautiful Podol girl], *Veselka*, Ch. 4. S. 10–15.
8. Mak, Ol'ga (2013), *Ky'pary'sovy'j xresty'k* [Cypress cross], *Gomin Ukrayiny'*.. 27 serpnya. S. 9.
9. Macz'ko, V. P. (2018), *Epistolyarny'j matery'k* [Epistolary continent]. FOP Cyupak A. A., *Xmel'ny'cz'ky'j* [in Ukrainian].
10. Musy'j, V. B. (2012), *Teory'ya ly'teratury* [The theory of literature] : tutorial, PGU y'm. Shevchenko, Ty'raspol'
11. Myasny'kova, L. (1998) *Antropology'ya (fy'losofskaya)* [Anthropology of philosophy]. *Sovremennyj fy'losofsky'j slovar'*, PANPRY'NT, London; Frankfurt-na-Majne; Pary'zh; Lyuksemburg; Moskva; My'nsk, pp. 60–61.
12. Narizhny'j, S. (1942), *Ukrayins'ka emigraciya: Kul'turna pracya ukrayins'koyi emigraciyi mizh dvoma svitovy'my' vijnamy'* [Ukrainian emigration: Cultural work of Ukrainian emigration process between two world wars]. Ch. 1. Praga,.. 372 s.
13. Fry's, I. (2012), *Mifologichni koncepciyi XX st. : oglyad problemy'* [Mythological concepts of XX century: revision of the problem], *Ky'yivs'ki polonisty'chni studiyi*, Universy'tet «Ukrayina», Kyiv, volume. XIX, pp. 377–382.
14. Eliade, M. (1993), *Sacrum, mit, historia*. [tłum. A. Tatarkiewicz], PIW, Warszawa [in Polish].
15. Jung, C. G. (1981), *Archetypy i symbole* [przeł. J. Prokopiuk], *Czytelnik*, Warszawa [in Polish].
16. Malinowski, B. (1990), *Mit, magia, religia* [tłum. B. Leś], PWN, Warszawa [in Polish].
17. Malinowski, B. (1958), *Szkice z teorii kultury* [tłum. H. Buczyńska], *Książka i Wiedza*, Warszawa [in Polish].
18. Niżnik, J. (1978), *Mit jako kategoria metodologiczna*, *Kultura i społeczeństwo*. Tom XXII.. no. 3, pp. 163–166.
19. Pavlović, M. (1979), *Mit i poezja* [przeł. Joanna Salamon, Danuta Ciriłic-Straszyńska], *Wydawnictwo Literackie*, Kraków [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 21 квітня 2019 р.